

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА РЕКЛАМИ І ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

**МАТЕРІАЛИ ІІІ НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО СЕМІНАРУ
«ПРАВА ЛЮДИНИ: ВІДОБРАЖЕННЯ У МЕДІАПРОСТОРІ»
20 лютого 2024 року**

**SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SEMINAR "HUMAN RIGHTS:
REFLECTION IN THE MEDIA SPACE"**

Київ – 2024

Оргкомітет науково-методологічного семінару:

Волошин Юрій Олексійович – декан Факультету міжнародних відносин НАУ, професор, доктор юридичних наук.

Іващук Антоніна Анатоліївна – голова організаційного комітету, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, в.о. завідувача кафедри реклами і зв'язків з громадськістю ФМВ НАУ.

Лашкіна Марія Григорівна – заступник голови організаційного комітету, кандидат наук із державного управління, доцентка кафедри реклами і зв'язків з громадськістю ФМВ НАУ.

Голова редколегії

Іващук А. А., к. наук із соц. ком., доц.

Редакційна колегія:

Христокін Г. В. д-р філос. наук, проф.; Лашкіна М. Г. к. наук із держ. упр.; Кулинич О. І. к. іст. наук; Горова В. О. к. іст. наук, доц.; Боговін О. В., к.філ.наук, доц.; Риженко Л. М., к.наук із соц.ком.; Глухенька М.В., ст.викладач, Стельмашов А. К. ст. викладач.

Відповідальний секретар

Лашкіна М. Г. к. наук із держ. упр.

Науково-методологічний семінар присвячений актуальним проблемам сьогодення щодо прав людини, соціальних комунікацій, реклами, зв'язків з громадськістю (дотримання прав людини в медіа, важливість свободи слова у демократичному суспільстві, роль медіа у процесах формування сучасного громадянського суспільства, роль реклами і піару в формуванні громадської думки).

Усі права застережно. Посилання на матеріали цього видання під час їх цитування обов'язкові.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 5 березня 2024 р.)

ЗМІСТ

1. АДІЛЬ М. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ У ТРАНСЛЯЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ГРОМАДСЬКУ СВІДОМІСТЬ.....	6
2. АНТОНОВА Е. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В МЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	11
3. БЕРЕГОВА В. ПРАВА ЛЮДИНИ: ЦІННІСТЬ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ.....	14
4. ВАСЬКІВСЬКА О. ФОТОГРАФІЯ ЯК ДОКАЗОВА БАЗА ЗЛОЧИНІВ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬК.....	17
5. ВДОВИЦЬКИЙ Р. ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛ ЯК СПОСІБ КОМУНІКАЦІЇ З ЦІЛЬОВОЮ АУДИТОРІЄЮ НА ЧУТЛИВІ ТЕМИ.....	21
6. ВЕРЕТА К. ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ОПРИЛЮДНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	26
7. ВОЗНЮК О. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В ПУБЛІКАЦІЯХ ГЛЯНЦЕВИХ ЖУРНАЛІВ МОД.....	30
8. ГАЛІВ О. ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ЗАКОНОПРОЄКТУ ПРО МОБІЛІЗАЦІЮ: СПЕЦИФІКА ВИСВІТЛЕННЯ В ЕФІРІ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕЛЕМАРАФОНУ.....	34
9. ГОЖА Т. РОЗВИТОК ЦЕНЗУРИ В ДРУКОВАНИХ ЗМІ ПІД ЧАС ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	37
10. ГУНЬКО Н. РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕДІА:ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ЗАХИСТ ПРАВ.....	43
11. ДЕНИСЕНКО Ю. ОСОБЛИВА КАТЕГОРІЯ:ЖУРНАЛІСТИКА І ЖЕРТВИ ВІЙНИ.....	47
12. ДЖИМА В. ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛИ МУЗИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОСУВАННЯ МИСТЕЦТВА В МАСИ.....	52
13. ДОБРИВОДА В. ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЖІНОК ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	55
14. ЖУРБА В. ПРОБЛЕМА СПРИЙНЯТТЯ НОВИХ ГЕНДЕРНИХ РОЛЕЙ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ ПІД ЧАС ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ ВІЙНИ.....	58
15. ЗАВАДСЬКИЙ Ю. ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ МАС-МЕДІА НА ГЛЯДАЦЬКУ АУДИТОРІЮ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	63
16. ЗАГОРОДНЮК В. ВИСВІТЛЕННЯ ТЕМАТИКИ І ПРОБЛЕМАТИКИ ВНУТРІШНЬО-ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ВИДАННІ «ФРАНКІВСЬКА ГАЗЕТА».....	68

17.	ЗЬОМЕНКО Б. ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ СЛОВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	72
18.	ІВАНЮК Ю. ПРОВІДНИК, ПСИХОЛОГ, АДВОКАТ – РОЛІ ЖУРНАЛІСТА ПІД ЧАС РОБОТИ З БІЖЕНЦЯМИ.....	77
19.	ІВАСЕНКО К. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ КОРИСТУВАЧІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	81
20.	КАРАМАН І. РОЛЬ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПУ ДО ОБ'ЄКТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ.....	84
21.	КИРІЄНКО Ю., ЛАШКІНА М. ЖУРНАЛІСТИКА В ЕПОХУ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ:ЗАГРОЗА ЧИ НОВІ ГОРИЗОНТИ?.....	87
22.	КОЖАРІНА В. ЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕДІА.....	91
23.	КОЛОМІЄЦЬ Д. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В РЕКЛАМНІЙ ПРОДУКЦІЇ ЗСУ	96
24.	КУТИНЕЦЬ А. КІБЕРБОРОТЬБА У ВОЄННИХ КОНФЛІКТАХ: АКТУАЛЬНІСТЬ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ ТА ГРОМАДЯН.....	100
25.	ЛАВНИК А. ГЕНДЕРНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЖІНОК В УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ: МІЖ ОБРАЗОМ ЖЕРТВИ ТА СОЛДАТОМ.....	106
26.	ЛАПІГА А. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В МЕДІА.....	111
27.	ЛЕСЬ І. РОЛЬ ДРУКОВАНИХ ЗМІ У ПРОЦЕСІ ЗАМОВЧУВАННЯ ТА ДЕЗІНФОРМАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЩОДО НАСЛІДКІВ ТЕХНОГЕННОЇ КАТАСТРОФИ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС У ПЕРШІ ДНІ ПІСЛЯ АВАРІЇ.....	114
28.	МАЗУР С., БОГОВІН О. ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОЧОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	120
29.	МАМАЄНКО К. ЗАВДАННЯ ІМІДЖУ ДЛЯ ЖУРНАЛІСТА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	123
30.	МАРКОВЕЦЬ С. «КУЛЬТУРА СКАСУВАННЯ» В УМОВАХ ВІЙНИ.....	127
31.	МЕЛЬНИК Т. СВОБОДА СЛОВА ТА ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ: НОВІ ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	132
32.	МЕЛЬНИКОВА-КУРГАНОВА О. СЕНСИТИВНІ ІНТЕРВ'Ю ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	136
33.	МОТОРНА І. ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВОБОДИ СЛОВА В МЕДІА В УМОВАХ ВІЙНИ.	139
34.	ПАНЧЕНКО С. ОСОБЛИВОСТІ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ.....	143

35.	ПІДГОРЕЦЬКА Д. ВПЛИВ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	147
36.	ПРОЖКОВ Є. ПРАВА ДІТЕЙ-СИРИТ ПІД ЧАС ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ МЕДІЙ (РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ РЕСУРСУ «МОЛОДИЙ БУКОВИНЕЦЬ» М. ЧЕРНІВЦІ).....	151
37.	ПОРОЩУК Н. РЕЦЕПЦІЯ ПРАВ ЖІНОК В УМОВАХ ВІЙНИ В МАТЕРІАЛАХ ПРАВОЗАХИСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (НА ОСНОВІ ПУБЛІКАЦІЙ «ZMINA» (2014 – 2023 Р.Р.).....	157
38.	РЕШЕТУХА Т., КУШНІР О. ДОТРИАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВІЗУАЛЬНОЇ МЕДІАТИЗАЦІЇ ПОДІЙ ВІЙНИ.....	164
39.	СІРОШТАН О. СВОБОДА СЛОВА В ОНЛАЙН-ВИДАННЯХ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	167
40.	ЧЕРВОНЮК А. ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ МЕДІАДИЗАЙНУ ТА ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	171
41.	ЧЕРНИШОВА Є. КОМУНІКАЦІЯ ПРЕДСТАВНИКІВ МЕДІА З ЛЮДЬМИ, КОТРІ ПЕРЕБУВАЛИ В ЕПІЦЕНТРІ ПОДІЙ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО НАСТУПУ... ..	175
42.	ЧОРНА І., ХРИСТОКІН Г. ГЕНДЕРНІ РОЛІ ТА СТЕРЕОТИПИ У ПУБЛІКАЦІЯХ ПРО ВІЙНУ ТА СОЦІАЛЬНІЙ РЕКЛАМІ	180
43.	ШРАМ В. ЕТИКА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДІА В КОНТЕКСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ: РОЗГЛЯД ЕТИЧНИХ НОРМ ТА СТАНДАРТІВ.....	184
44.	ЮХИМЕНКО Д. РОЛЬ МЕДІА У ДОТРИМАННІ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	188
45.	ЯРМОЛЕНКО В. СВОБОДА СЛОВА ПРИ ПРОВЕДЕННІ ВИБОРІВ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ: КРИМСЬКА ПЕРСПЕКТИВА.....	191

Решету́ха Тетяна

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет*

імені Володимира Гнатюка

reshtetyana@gmail.com

Кушнір Оксана

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет*

імені Володимира Гнатюка

oksanakush8@gmail.com

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВІЗУАЛЬНОЇ МЕДІАТИЗАЦІЇ ПОДІЙ ВІЙНИ

Візуалізація відіграє важливу роль при рецепції аудиторією медіаповідомлень, оскільки на фізіологічному рівні домінує зорове осягнення інформації. Дослідження засвідчують, що візуальна інформація сприймається у 60000 разів швидше порівняно з текстовою, адже 90 % інформації людина отримує через зір: близько половини нейронів головного мозку людини залучені до обробки зображення, а 70 % сенсорних рецепторів містяться в очах [1, с. 87].

Г. Почепцов вважає, що емоції, зафіксовані у візуальних образах, реципієнти засвоюють ефективніше. Відтак візуальний медіаконтент формує емоційно-психологічний стан аудиторії, що зумовлює небезпеку її травматизації шокуючим, жорстоким змістом фото-, відео контенту, в якому зафіксовані події війни [4].

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну вітчизняний медіапростір був перенасичений шокуючими візуальним контентом, який травмував психіку реципієнтів. Така інформація з одного боку робила аудиторію більш чутливою до психо-емоційного стресу (викликала занепокоєння, депресію, посттравматичний стресовий розлад), могла спричиняти більший стрес, аніж у безпосередніх свідків події (опосередкована травматизація), а з іншого –

провокувала звикання до шокуючих зображень, блокуючи емоційну реакцію [1, с. 94].

Контент-аналіз тогочасного медіасередовища засвідчив збільшення частки повідомлень із фіксацією воєнних злочинів проти людяності, що супроводжуються фото- та відеоматеріалами, змістом яких стали смерть і страждання. Подібні журналістські публікації потребують особливо ретельного дотримання професійних журналістських стандартів з урахуванням морально-психологічних ризиків щодо героїв публікацій та аудиторії.

У цьому контексті важливою видається проблема висвітлення подробиць життя жертв війни, адже згідно зі Статтею 298 Цивільного кодексу України, кожен зобов'язаний шанобливо ставитися до тіла людини, яка померла [5]. Відтак, фото- та відеозображення загиблих є персональною інформацією з обмеженим доступом, що може бути оприлюднена лише за згодою близьких родичів. Медійна практика в умовах війни актуалізує етичну та правову дилему між необхідністю поширювати суспільно важливу інформацію, фото- і відеоконтент, що має суспільний резонанс і є доказом воєнних злочинів проти людяності, та правом людини на приватність.

Її вирішенню сприяють кодекси професійної етики журналістів світу, у тому числі і «Кодекс етики українського журналіста», які регламентують принципи створення травматично чутливого медіаконтенту. Російсько-українська війна актуалізувала потребу у їхньому дотриманні при поданні шокуючої інформації. З-поміж них окреслимо ті, що стосуються фото-, відеоматеріалів. Тож до засадничих положень медіатизації травматизуючих фактів засобами візуалізації належать:

- повага до загиблих та їхніх родин має бути в основі будь-якого матеріалу;
- уникати трансляції смерті в прямому ефірі задля сенсаційності матеріалу;
- не демонструвати понівечені тіла;

- не показувати у кадрі останні хвилини життя пораненої людини;
- у випадках, якщо не можна уникнути показу шокуючого контенту, в телеефірі перед його показом має бути попередження;
- у друкованих та онлайн-ЗМІ травматичний контент не подавати на першій шпальті чи головній сторінці сайту [2; 3].

Зазначенні норми варто доповнити рекомендаціями німецького медіадослідника Саймона Бальцера щодо етичного поводження з візуальним контентом:

- використовувати візуальне висвітлення ситуації лише при неможливості відтворити події у текстовій формі;
- зважати на доцільність републікації вже оприлюднених фото- і відеоматеріалів, що може ретравмувати учасників подій чи їх родичів;
- не оприлюднювати персональну інформацію, якщо особа ідентифікована;
- надавати перевагу зображенням загального плану при демонстрації наслідків воєнних злочинів [6].

Аналіз візуального медіаконтенту другого року війни продемонстрував зменшення кількості травматичних фото- та відеоматеріалів в українському інформаційному просторі. Журналісти стали ретельніше добирати зображальну складову повідомлень, щоб не завдавати надмірної травматизації аудиторії та не порушувати права на повагу загиблих та їх родин. Водночас суспільний інтерес повинен бути фундаментальною засадою відео-, фотофіксацій воєнних злочинів проти людяності, що в комплексі забезпечує морально-етичний та правовий баланс візуальної медіатизації травматичного контенту.

Список використаних джерел

1. Глушко А. Порушення прав людини засобами візуалізації в медіа. Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій / За ред. Виртосу І., Шендеровського К. К.: Ін-т журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018. С. 87–98.

2. Дуцик Д. Рекомендації для журналістів щодо висвітлення теми гуманітарного розмінування. К. : Координатор проектів ОБСЄ в Україні, 2021. 20 с.
3. Кодекс етики українського журналіста. URL: <https://cje.org.ua/ethics-codex/>
4. Почепцов Г. Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії. Х.: Vivat, 2021. 384 с.
5. Цивільний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Balzert S. P. Leichen auf Seite Eins? Gewaltfotos und Bildethik: deutsche und spanische Qualitätszeitungen im Vergleich. Saarbrücken: AV Akademikerverlag, 2013.

Сіроштан Олена,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

спеціальність 061 Журналістика,

Національний авіаційний університет,

6858546@stud.nau.edu.ua

Науковий керівник –

к. пед. н. Олена Васьківська

СВОБОДА СЛОВА В ОНЛАЙН-ВИДАННЯХ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Реалії війни створюють практично неможливі умови для безпечного функціонування та існування онлайн-медіасередовища. А разом з цим вони порушують проблему свободи слова та інформаційної незалежності, що так важливі для роботи ЗМІ. Виникають випадки жорсткої цензури та обмеженості, що іноді обурюють ЗМІ, хоча ці випадки досить одиничні.

В умовах війни цензура може бути обґрунтована потребою захистити національну безпеку та забезпечити стабільність суспільства, хоча і несе за собою негативні наслідки для демократії та свободи слова і вираження думки.